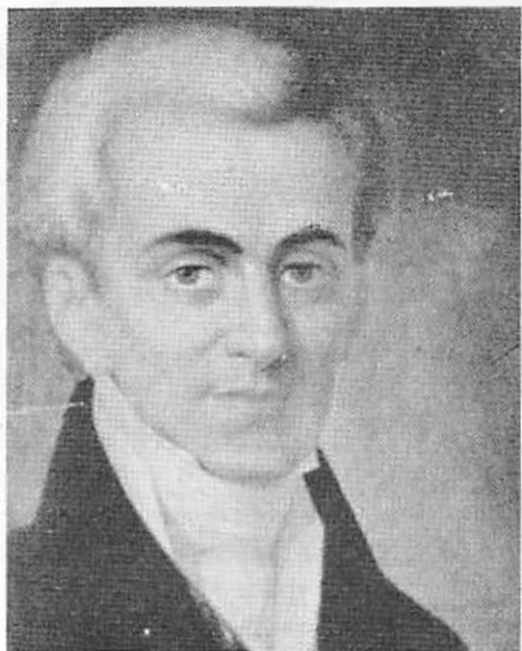

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Α. ΠΛΕΥΡΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

ὀλίγα διὰ τὸν ἄνδρα

ΑΘΗΝΑΙ 1996

**ΝΕΑ
ΘΕΣΙΣ**

E

**ΝΕΑ
ΘΕΣΙΣ**

εκδόσεις - βιβλιοπωλείον

Υποκράτους 65 - 106 80 ΑΘΗΝΑΙ
• Τηλ.: 3634932 • Τηλεομοίωτρον: 3617592

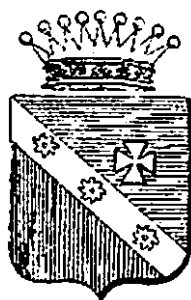
**Διανέμεται δωρεάν εις μαθητάς
ὑπὸ τοῦ ΕΛΛΗΝΙΟΥ**

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

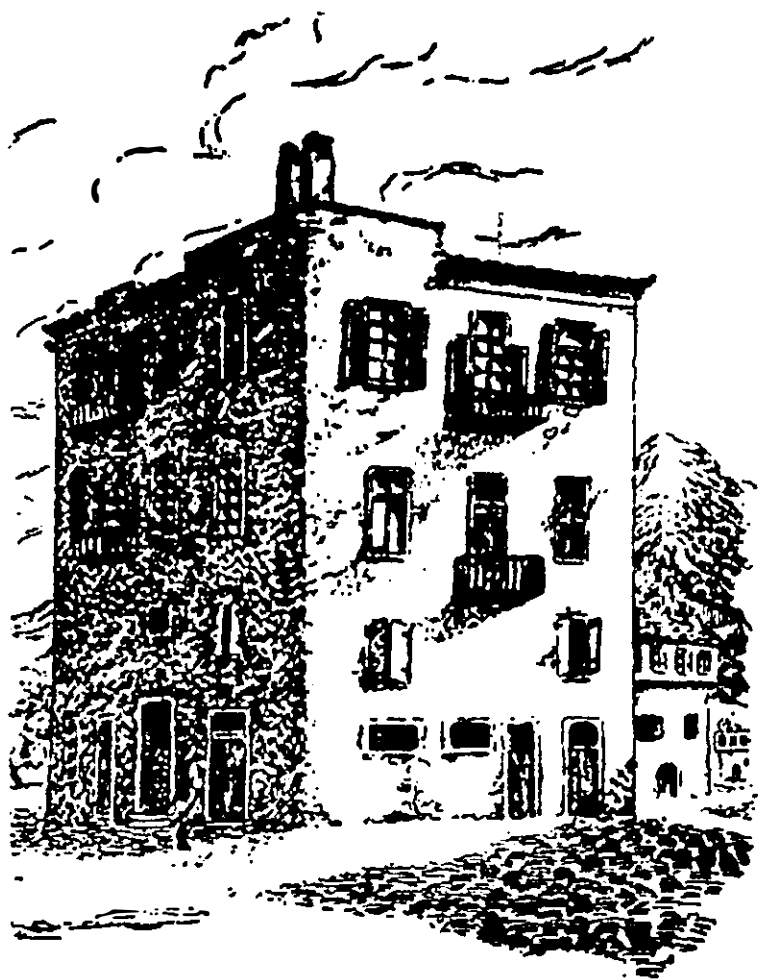
Ἰωάννης Καποδίστριας. Ὑπόδειγμα πατριώτου, ὁ ὁποῖος ἐθουσιάσθη διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὑπόδειγμα πολιτικοῦ, ὁ ὁποῖος εἰσῆλθεν πάμπλουτος στὴν δημοσίαν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξῆλθε πάμπτωχος. Ὑπόδειγμα δημιουργοῦ, ὁ ὁποῖος συνεκρότησε καὶ ὠργάνωσε τὸ νεοελληνικὸν κράτος, ἐκ τοῦ μηδενός. Ἀσφαλῶς δι' αὐτάς τὰς ἀρετάς του ἀποφεύγουν οἱ πολιτικοὶ νὰ τὸν τιμοῦν καὶ τὰ πανεπιστήμια νὰ δίδουν στοὺς φοιτητάς τῶν σχολῶν ἱστορίας, πολιτικῶν ἐπιστημῶν κ.τ.λ. μελέτας, διατριβάς καὶ ἄλλας ἐργασίας, ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἐθνικοῦ Κυβερνήτου, τὸν ὁποῖον ἀποσιωποῦν.

Τὸ φυλλάδιον αὐτὸ κυκλοφορεῖ μὲ σκοπὸν νὰ δώσῃ μερικά στοιχεῖα, διὰ τὴν ἐπιφανῆ προσωπικότητα τοῦ Καποδιστρίου.

Κωνσταντῖνος Πλεύρης

Οικότητα
Καλοδιστρίων

Τό κτίριον τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων εἰς Ναύπλιον (1828).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ (1776-1831)

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἀνήκει στοὺς ἐπιφανεῖς Ἑλληνας πολιτικοὺς ὄλων τῶν ἐποχῶν. Ὅσοι δυσπιστοῦν, πρὸς αὐτὸ τὸ συμπέρασμα σημαίνει, ὅτι δὲν ἔχουν μελετήσει τὸν ὑπέροχον ἐκεῖνον ἄνδρα, ποὺ ἔζησε πολυκύματον ζωὴν. Φυλακισμένος ἀπὸ τοὺς Γάλλους. Ἀρχίατρος εἰς στρατιωτικὸ νοσοκομεῖο. Πολεμιστὴς κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Ἐξόριστος ἀπὸ τοὺς Γάλλους. Ἰδρυτὴς τῆς Ἑπτανησιακῆς Πολιτείας. Ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας. Ὀργανωτὴς τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Ἑλβετίας. Μελετητὴς τῶν διπλωματικῶν προβλημάτων τῆς βορειοδυτικῆς ἀκτῆς τῆς Ἀμερικῆς. Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, ὅπου καὶ ἐδολοφονήθη ὁ Κερκυραῖος Καποδίστριας ἐδέσποσε ἐπὶ πολλὰ χρόνια στὴν Εὐρώπη.

Ἡ διαπρεπὴς φυσιογνωμία του καθώρισε, δι' ἄρκετὸν διάστημα τὴν τύχη τῆς Εὐρώπης, πρᾶγμα ποὺ δὲν τοῦ συνεχώρουν μεγάλοι ἐχθροὶ του, ὅπως ὁ Μέττερνιχ, ὁ ὀποῖος, ὅταν ἔμαθε τὴν παραίτησιν τοῦ Καποδιστρίου, ἀπὸ ὑπουργὸς τοῦ Τσάρου εἶπε περιχαρῆς, στὴν Βιέννη, στὸν κτηνώδη Ἀγγλο στρατηγὸ Μαϊντλαντ: «Λοιπὸν στρατηγέ μου, ἡ ἀρχὴ τοῦ κακοῦ ἐξερριζώθη, ὁ κόμισ Καποδίστριας ἐτάφη, διὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του. Θὰ ζήσετε ἡσύχως ἐν τῇ Ἑπτανήσῳ καὶ ἡ Εὐρώπη θὰ ἔχη ἀπαλλαγὴ τῶν μεγάλων κινδύνων δι' ὧν ἠπεῖλει ἡ ἐπιρροὴ τοῦ ἀνδρὸς τούτου». («Αὐτοβιογραφία» Ἰωάννου Καποδιστρίου ἔκδ. «Γαλαξίας» Ἀθ. 1971, σελ. 167) καὶ ὁ

Μάρξ (δηλ. ὁ ἑβραῖος Μορδαχάϊ), ὁ ὁποῖος ἀπεκάλει τὸν Καποδίστρια «ἀνυπόληπτον».

Τὸ γεγονός ὅτι δύο ἀντιδραστικά πρόσωπα, ὅπως ὁ Μέττερνιχ καὶ ὁ Μάρξ συνεφώνουν στὸ μῖσος τους, ἐναντίον τοῦ σπουδαίου Ἑλληνοῦ δεικνύει τὴν προοδευτικὴτητα καὶ τὴν ἀξία τῶν ιδεῶν του. Ἄλλυ ποῖαι ἦσαν αὐταί: Προτοῦ τὰς ἀναφέρομεν θὰ σημειώσωμεν τι τὰς χαρακτηρίζει. Αἱ ιδέαι τοῦ Καποδιστρίου χαρακτηρίζονται, ἀπὸ τὴν ἀπόλυτον ἀντυπόκρισιν των πρὸς τὰς πράξεις του. Μὲ ἄλλα λόγια. Ἔκανε ἐκεῖνο, ποῦ ἐπίστευε. Ἐνήργει πάντοτε συμφώνως, πρὸς τὰς πεποιθήσεις του. Ὅταν ἤλθε ἡ ὥρα νὰ λάβῃ θέσι, στὸ μεγάλο θέμα τῆς ἐπαναστάσεως, προτίμησε χάριν τοῦ ἐθνικοῦ ιδεώδους νὰ χάσῃ τὰς τιμὰς καὶ τὰς ἀνέσεις τῆς πλουσίας ζωῆς, ποῦ ἀπελάμβανε λόγῳ τοῦ ὑψηλοῦ ἀξιώματός του στὴν Ρωσίαν. Συνηντήθη μὲ τὸν Τσάρο καὶ ἐπὶ δύο ὥρας τοῦ ἐξεθέσε τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποῖους ἐγκαταλείπει τὴν Ρωσίαν, χάριν τῆς Ἑλλάδος «εἰς ἣν οὐδέποτε ἔπαυσα νὰ ἀνήκω» (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 162) καὶ ἀπεχώρησε πιστὸς εἰς τὰ «αἰσθήματά μου καὶ πάντα τὰ καθήκοντα τὰ ἐπιβαλλόμενα ὑπὸ τῆς πατρίδος» (ἐνθ. ἀνωτ.). Ὁ Τσάρος ἔμεινε ἐμβρόνητος πρὸ τῆς εἰλικρινείας τοῦ Ὑπουργοῦ του. Ἄπεδέχθη τὴν παραίτησίν του, ἀλλὰ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ φέρῃ τὸν τίτλο καὶ νὰ παίρῃ τὸν μισθὸ τοῦ ἀξιώματός του.

Βασικὴ ιδέα, στὴν ὁποία ἐπίστευε ἀκραδάντως καὶ βαθέως ὁ Καποδίστριας ἦτο ἡ ιδέα τῆς Πατρίδος, ποῦ ἐξεδηλοῦτο, μὲ τὸν πόθο του διὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος, ποῦ ἀπεκάλει «κυριαρχοῦσα σκέψιν του». Ἄλλως τε ὁ ἴδιος ἀνεγνώριζε τὴν ἀξίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων. Χαρακτηριστικὴ τῆς Ἐθνικῆς ὑπερηφανείας του ὑπῆρξεν ἡ δήλωσις, ποῦ ἀπηύθυνε στοὺς Εὐρωπαίους: «Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀγνοῇ τοὺς Ἑλληνας καὶ τὴν Ἑλλάδα» (ἐνθ. ἀνωτ.).

Ὁ Καποδίστριας ἀρχικῶς δὲν υἱοθετεῖ τὴν ἐξέγερσι, κατὰ τῶν Τούρκων, ἢ ὁποῖα θὰ ὠδήγει τὸ πολὺ-πολὺ

στή δημιουργία μιᾶς «κουτσοσυρεμένης» Ἑλλάδος καὶ ἀσφαλῶς στή σφαγὴ μεγάλου μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ Καποδίστριας, ὅπως ὁ Κοραΐς καὶ ἄλλοι σπουδαῖοι Ἕλληνες ἐπεδίωκαν τὴν ἐκ τῶν ἔσω διάλυσι τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τὴν ἀναβίωσι τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅλης τῆς ἐδαφικῆς ἐπικρατείας της. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν εἰργάζετο τὸ Φανάρι, ὁ Ἐφοπλισμὸς καὶ οἱ μορφωμένοι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι οὐσιαστικῶς ἐκυριάρχουν στὴν παρακμάζουσα Τουρκία.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ '21 εἶχε ὑπέροχα συνθήματα καὶ συναισθηματικὰ αἷτια. Ὄταν ἐκηρύχθη, τόσον ὁ Καποδίστριας, ὅσον κι ὄλοι οἱ ὀπαδοὶ τῆς ὑποκαταστάσεως τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἠναγκάσθησαν νὰ τὴν ἀποδεχθῶν. Τὸ γεγονός τοῦ 1821 ἀνέκοψε ἀποτόμως τὴν μακρόχρονον, ἀλλὰ βεβαίαν πολιτικὴν τῆς ἀναβιώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ πνευματικὴ ἀρχουσα τάξις τῶν Ἑλλήνων ἐσφάγη, ὁ πλοῦσιος ἐφοπλισμὸς σχεδὸν κατεστράφη καὶ ταυτοχρόνως ἡ ὀρησκευτικὴ ἡγεσίς τοῦ ἔθνους ἀπεκεφαλίσθη.

Τέλος πάντως ἡ Ἐπανάστασις ἐγίνε. Μετὰ πολυετὴ ἀιματηρὸν ἀγῶνα ἓνα τμήμα Ἑλληνικῆ γῆς ἀπηλευθέρωθη. Διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ὀργάνωσις καὶ ἡ διοίκησις τοῦ νεοελληνικοῦ κρατιδίου ἐκάλεσαν τὸν Καποδίστρια. Διότι αὐτὸς ἦτο ὁ μόνος ποῦ ἠδύνατο νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν καὶ ὁ μόνος τὸν ὁποῖον ἐνεπιστεύετο ὁ λαός. Σχετικῶς διὰ τὴν κατάστασιν ποῦ παρέλαβε ὁ Κυβερνήτης διαβάζομεν στὴν «Ἐπίτομον Ἱστορίαν» τοῦ Κ. Παπαρρηγοπούλου (μελέτη καθ. Α. Λασκαλάκη, σελ. 829) τὰ ἐξῆς:

«Ὁ Καποδίστριας κατηγορήθη ὅτι ἦτο ἀνίκανος νὰ κυβερνήσῃ μὲ φιλελεύθερον σύστημα καὶ ἀπέβλεπεν ἀπὸ διαθέσεως καὶ προθέσεως εἰς τὴν ἄσκησιν δικτατορικῆς ἐξουσίας. Αἱ κατηγορίαι αὐταὶ ἐπιναλαμβάνονται μέχρι σήμερον κατὰ τοῦ Καποδιστρίου ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ξένων ἱστορικῶν. Ἐν τούτοις, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶνται ὅτι ὅταν ὁ κυβερνήτης ἐφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα

δὲν εὐρήκε παρὰ ἐρείπια. Καὶ εἰς τὰ ἐρείπια αὐτὰ εἶχεν ὀδηγήσει τὸν τόπον ὄχι τόσον ὁ ἐξοντωτικὸς ὑπὲρ ἐλευθερίας πόλεμος, ὅσον ὁ ἐμφύλιος σπαραγμὸς, ἡ διχόνοια, ἡ πολυαρχία, ἡ ἀδυναμία τῶν Ἑλλήνων νὰ συμφωνήσουν μεταξὺ τῶν καὶ νὰ κυβερνηθοῦν μὲ φιλελευθέρους ἀντιπροσωπευτικοὺς θεσμοὺς. Κάθε πολιτικὸς ἢ στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς εἶχεν ἴδιον κόμμα, ἴδιαν φατρίαν, ἤθελε τὴν ἐξουσίαν διὰ λογαριασμὸν τοῦ, δὲν ἐννοοῦσε νὰ ἀνεχθῆ κυβερνητικὴν ἐξουσίαν ἀσκουμένην ἀπὸ ἀντίπαλον. Ἡ διχόνοια καὶ ἡ ἀναρχία εἶχε καταστήσει μόνιμος πληγὴ εἰς τὴν ἐπαναστατημένην Ἑλλάδα, ἡ ὁποία ἐπανειλημμένως, διὰ τὸν λόγον καὶ μόνον αὐτόν, εἶχε φθάσει ἕως τὸ χεῖλος τοῦ θανάτου.

Ἡ πειρατεία, ἡ ληστεία, ἡ διαρπαγὴ, ἐλυμαίνοντο τὸν τόπο ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. Ὁ λαὸς, παρ' ὅλα τὰ τραγικὰ του βύσανα καὶ τὰς μεγαλουργοὺς του θυσίας διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἠσθίνετο συχνὰ ὅτι ἦτο πολὺ περισσότερον ἀσφαλῆς καὶ ἡσυχος εἰς τὸ σπίτι τοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας, παρὰ μὲ τὴν ἐθνικὴν του ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία εἶχε πέσει εἰς τὰ χεῖρα ληστροκῶν ὁμάδων καὶ ἀντιμαχομένων διὰ τὴν ἐξουσίαν φατριῶν.

Ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους πῶς ἦτο δυνατόν νὰ κυβερνηθῆ τὸν τόπον αὐτόν ὁ ἀναμενόμενος ὡς σωτὴρ Καποδίστριας διὰ τὴν ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐημερίαν; Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ κυβερνήσῃ αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν οὐσιαστικὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς «ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ», δηλαδή εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἕως χθὲς, ἀνίκανοι νὰ συμφωνήσουν καὶ νὰ κυβερνήσουν μὲ τὰ φιλελεύθερα συστήματα, τὰ ὁποῖα ἐψήφισαν μόνον ἐπὶ τοῦ χάρτου, προέβαινον συνεχῶς εἰς πραξικοπήματα καὶ ἦσαν οἱ ὑπεύθινοι τῆς ἕως τότε ἀναρχίας καὶ λαϊκῆς δυστυχίας. Ἄλλως τε τὰ παράπονα καὶ τότε καὶ πολὺ περισσότερον ἀργότερα, ἠγέρθησαν ἀπὸ τὰ ἕως χθὲς ἡγετικά στοιχεῖα τοῦ Ἀγῶνος, τὰ ὁποῖα δικαίως ἢ ἀδίκως παρεπονοῦντο, διότι παρηγκω-

Ἀναπαράστασις ἀπὸ τὴν δολοφονία τοῦ Κυβερνήτου.

νίσθησαν ἢ ἄλλως ἠδικήθησαν. Ἐνῶς ὁ λαὸς εἶδε μὲ ἐν-
θουσιασμόν καὶ ἀνακούφισιν νὰ συγκεντρῶνῃ ὁ κυβερ-
νήτης τὰς ἐξουσίας εἰς χεῖρας του.

*Διότι ἐκεῖ ὅπου εἶχαν φθάσει τὰ πράγματα, μόνον εἰς
αὐτὸν εἶχεν ἐμπιστοσύνην. Μόνον αὐτὸς ἦτο δυνατόν νὰ
βελτιώσῃ τὰς τύχας του».*

Ἡ ἰδεολογικὴ - πολιτικὴ πρακτικὴ τοῦ Καποδιστρίου,
ἐκτὸς ἀπὸ τὸν συνεπῆ ἐθνικισμό τῆς διακρίνεται καὶ ἀπὸ
τὸν κρατισμὸ τῆς. Δηλαδή τὴν πίστι στὴν ἔννοια τοῦ
κράτους, στὴν ἐξουσία τοῦ ὁποίου ὅλοι ὀφείλουν ὑποτα-
γῆν. Βεβαιοῦμεν, ὅτι ὁ Καποδίστριας εἶναι ὁ πρῶτος πο-
λιτικὸς στὴν Εὐρώπη, ποὺ ἐφήρμοσε τὴν θεωρίαν τοῦ κρα-
τισμοῦ, τὴν ὁποίαν κατόπιν ἠκολούθησε ὁ φασισμὸς καὶ
ὁ ἐθνικοσοσιαλισμὸς.

Ἡ ἴδρυσις ἰσχυροῦ κράτους καὶ πειθαρχία ὄλων εἰς
αὐτὸ ὑπῆρξε θεμελιώδης ἐπιδίωξις τοῦ Καποδιστρίου,
τὴν ὁποίαν ἐπέβαλε καὶ νομοθετικῶς. Τίποτα δὲν ἠδύνα-
το νὰ εὐρίσκειται, ἔξω ἀπὸ τὸ κράτος. Τίποτα δὲν ἠδύνατο
νὰ γίνῃ κράτος μέσα στὸ κράτος. Ἀπεναντίας ἀπηγορεύ-
ετο αὐστηρῶς, πᾶσα μείωσις τῆς κρατικῆς ἰσχύος καὶ ὁ
ἐλεγχὸς τῶν ἐκπροσώπων τοῦ κράτους ἀπὸ ἐξωκρατικὰς
κινήσεις, ὀργανώσεις, συμφέροντα κ.τ.λ. Ἐνδεικτικὴ εἶ-
ναι ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Καποδιστρίου ποὺ ἀπηγόρευε εἰς δη-
μοσίους ὑπαλλήλους, στρατιωτικοὺς κ.τ.λ. νὰ μετέχουν
εἰς μυστικὰς ἐταιρείας, ὑπονοοῦσα προφανῶς τὸν τεκτο-
νισμό. Ἡ διαταγὴ τοῦ Κυβερνήτου ὀρίζει:

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ»

Ἄριθ. 2953 Μυστικὴ Ἐγκύκλιος
Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Πρὸς τὸ Πανελλήνιον

*Πρὸς τοὺς κατὰ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος καὶ τὴν Πελο-
πόννησον Ἐκτάκτους Ἐπιτρόπους καὶ τοὺς Ἀρχηγούς
των κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν Δυνάμεων.*

Γνωρίζει η Κυβέρνησις, ὅτι Πολίται τινὲς ἐπιμένουν πιστεύοντες καὶ τοὺς ἄλλους πείθοντες, ὅτι αἱ μυστικαὶ Ἐταιρεῖαι χορηγοῦσι μέσα σωτήρια εἰς τὴν Πατρίδα, ἢ τουλάχιστον Αἰγίδα ὑπὸ τὴν ὁποίαν συνδεόμενοι μεταξὺ τῶν οἱ ἄνθρωποι διὰ τῶν μυστικῶν δεσμῶν δύνανται νὰ ἀπολαύσωσιν ἐντὸς τὴν Πατρίδος τῶν καὶ διὰ τῆς ξένης ἐπιρροῆς ἄξιώματα, τιμὰς, καὶ τὸ πλεόν τύχην, ὃ ἔστι χρήματα.

Ὅσον καὶ ἂν ἐλεεινολογῇ ἡ Κυβέρνησις τὴν ἀπειρίαν τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀπὸ τοιαύτας εἰσηγήσεις παρασυρομένων δὲν ἤθελε νὰ δώσει τὴν προσοχὴν τῆς, ἂν δὲν ἦτο καταπεπεισμένη πόσον ὀλέθρια ἀποτελέσματα δύναται νὰ φέρῃ εἰς τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμήν ἢ περὶ τούτων γνώμη, τὴν ὁποίαν οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος ἤθελον συστήσῃ καὶ εἰς τὸν Κόσμον, καὶ εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Κυβερνήσεις.

Ἄν ἡ Ἑλλὰς ἐγκατελείφθῃ ἀπὸ τὸ 1821 ἕως τὸν Ἰούλιον μῆνα τοῦ τελευταίου ἔτους, τοῦτο προήλθε διότι οἱ ἐχθροὶ τῆς τὴν παρέσταιναν ἀδικόπως πρὸς τοὺς Βασιλεῖς, ὡς λαὸν ἐπαναστατωθέντα καὶ ἀγωνιζόμενον ὑπὸ τὴν διειθύνσιν καὶ ὑπὸ τοὺς σκοποὺς Μυστικῶν Ἐταιρειῶν, ὅθεν ἐπήγμισαν αἱ καταστροφαὶ τῆς Ἰσπανίας καὶ Ἰταλίας.

Εὐκόλον ἦτο ἀναμφιβόλως νὰ ἀναιρεθῇ ἡ σφαλερὰ αὐτῇ δόξα· μὴ ὅλον τοῦτο ἐρχεῖσθῃσαν ὀλόκληρα ἑπτὰ ἔτη βασιάνων καὶ δυστυχιῶν εἰς ἀναίρεσίν τῆς. Μόλις ἀνῆρέθη, καὶ ἐνῶ ἡ Ἑλλὰς, ἀρχίζει νὰ λαμβάνῃ δείγματα εὐνοίας καὶ καλοκαγαθίας ἐκ μέρους τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων, οἱ ἐχθροὶ τῆς θέλουν πάλιν τὴν παραστήσει ὡς ὑπεξοῦσιον τῶν Μυστικῶν Ἐταιρειῶν, καὶ εἰς ἀπόδειξιν τούτου θέλουν φανερώσῃ, ὅτι ὑπὸ διαφόροις ὀνόμασιν αἱ Ἐταιρεῖαι αὐταὶ ὑπάρχον καὶ πολυπλησιάζονται μεταξὺ τῶν ἐν τοῖς πράγμασι καὶ τῆς πολιτικῆς τάξεως, καὶ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἴσως καὶ αὐτοῦ τοῦ στόλου.

Τόσον οὐσιῶδες θεωρεῖ τοῦτο ἡ Κυβέρνησις ὥστε μὴ ἐγκρίνουσαι νὰ δείξῃ διὰ τινος δημοσίου καὶ ἐπισημοῦ πράξεως τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ τοῦ κακοῦ, ἐκπληροῖ διὰ τοῦ τύπου τῆς παροίσης ἐγκυκλίου τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον δὲν ἔμπορεῖ νὰ παραμελήσῃ χωρὶς νὰ καθυποβληθῇ εἰς βαρυτάτην εὐθύνην. Τῷ ὄντι τοιοῦτον δημόσιον ἔγγραφον μεταξὺ τῶν Πολιτικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπιμένουσι νὰ μὴν παραχωρῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδι ἔντιμον μέλλον. ἤθελε χρησιμεύσει ὡς μέσον τοῦ νὰ ἀποδείξωσιν, ὅτι οἱ Βασιλεῖς διὰ τῶν εὐεργεσιῶν τῶν ὑποθάλλουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν ἐχθρόν, τὸν ὁποῖον καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ εἰς τὰς ἰδίαις τῶν Ἐπικρατείας πολεμῶσι.

Ἡ παρατήρησις αὕτη, Κύριοι, σᾶς διδάσκει μὲ πόσῃ φρόνησιν καὶ ὀξυδέρκειαν ἀπαιτεῖται ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἀκολουθοῦ παραγγελίας τῆς Κυβερνήσεως.

Θέλετε κοινοποιήσῃ διὰ ζώσης φωνῆς εἰς τοὺς ὑπαλλήλους σας ἢ τοὺς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν σας ἀξιωματικούς τὸ περιεχόμενον τῆς παροίσης, καὶ θέλετε τοὺς κάμει νὰ σᾶς φανερώσουν ἂν ἀνήκουν εἰς καμμιά τῶν Μυστικῶν Ἐταιρειῶν, ἢ ὄχι. Ἄν εἶναι τὸ πρῶτον, θέλετε τοὺς παρατηρήσει, ὅτι ἐὰν εἰς τὴν παρελθούσαν κατάστασιν τῆς ἀναρχίας, καὶ τῆς ἀταξίας ἦταν ἴσως ἀναγκαῖον εἰς τοὺς πολίτας νὰ ζητήσωσι προσωπικὴν ἀσφάλειαν διὰ τοῦ δεσμοῦ μυστικῆς τινος Ἐταιρείας, ὁ δεσμὸς οὗτος διαλύεται καθ' ἣν στιγμὴν ὁ τοῦ νομίμου ὄρκου καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ πρὸς τοὺς Νόμους, χορηγεῖ εἰς ἕνα ἕκαστον καὶ εἰς ὅλους, ὅλας τὰς ἀπαραιτήτους ἀσφαλείας.

Ἀπὸ τοιαύτην ἀρχὴν ὀρμώμενοι εὐκόλως θέλετε ἀποδείξει τὸ ἀσυμβίβαστον τῶν δύο ὄρκων, ἡγουν τοῦ ὑπηρετεῖν τὸ Κράτος, καὶ ὑπηρετεῖν μυστικὴν Ἐταιρείαν, τὴν ὁποίας ὁ σκοπὸς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄγνωστος εἰς τοὺς Ἐταίρους.

Ἄν λοιπὸν οἱ ὑπάλληλοι σας ἢ οἱ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν σας ἀξιωματικοὶ ἀνήκουσιν εἰς τινὰ Ἐταιρείαν, ἀνάγκη

Νομίσματα τῆς ἐποχῆς Καποδοστρίου.

νά παραιτηθῶσι καὶ περὶ τούτου ὀφείλεις νά μᾶς βεβαιώσεις.

Ἐξ ἐναντίας θέλετε τοὺς ἐξηγήσῃ τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς ὁποίους ἐκτίθενται πλανώμενοι ἀπὸ ὀλίγων τινῶν ὅλως διόλου εἰς τὰ τοιαῦτα ἐνασχολούμενους. Ἀπὸ τὴν κατηγορίαν τῶν Ἐταιρειῶν τῶν μὴ συμβιβαστέων μὲ τὰ κατὰ Νόμους καθεστῶτα δὲν ἀποκλείομεν καὶ τὴν πρὸ αἰῶνων γνωρίζομένην ὑπὸ τῷ ὀνόματι τῆς Ἀδελφοποιείας, ἢ Ἀγάπης.

Παραγγέλλεσθε, Κύριοι, κατ' ἐπανάληψιν νά κάνετε χρῆσιν τῆς κοινοποιήσεως ταύτης κατὰ τὸν συνετώτερον καὶ ὠφελιμώτερον τρόπον. Προθύμως ἡ Κυβέρνησις θέλει δεχθῆ τὰς εἰδοποιήσεις, ὅσας ἐν καιρῷ καὶ τόπῳ θέλετε δυνηθῆ νά τὴν χορηγήσετε.

Ἐν Πόρῳ τῇ 8 Ἰουνίου 1828

Ὁ Κυβερνήτης

(Τ. Σ.) I. A. Καποδίστριας.

Ἐπίσης τὴν 22-8-1831 ὁ Καποδίστριας ἔστειλε τὴν ὑπ' ἀριθμ. 4286 ἐγκύκλιον, πρὸς τοὺς προϊσταμένους τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, μαζί μὲ τὸν τύπον ὄρκου, τὸν ὁποῖον θὰ ὑπέγραφον ὅλοι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, πρὸς βεβαιώσιν ὅτι δὲν ἀνήκουν εἰς μυστικὰς ἑταιρείας κ.τ.λ.

Ἐνῶ οἱ Τούρκοι ἀπετέλουν ἀκόμη σοβαρὰν ἀπειλήν, διὰ τὸ μικρὸ κομμάτι τῆς Ἑλλάδος, ποὺ εἶχε ἐλευθερωθεῖ καὶ παρίστανε τὸ κράτος, οἱ δημοκράται τῆς ἐποχῆς δὲν ἐσκέποντο τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, ἀλλὰ τὴν ἐδραίωσιν τῆς δημοκρατίας, συντάγματα, βουλαί, ἐκλογαί, δικαιώματα, μισθοί, «ἐλευθεριαί» κ.τ.λ. ἦσαν αὐτὰ ποὺ τοὺς ἀπησχόλουν. Κράτος, στρατός, παιδεία, οἰκονομία, κ.τ.λ. ἦσαν αὐτὰ, ποὺ δὲν τοὺς ἐνδιέφεραν.

Ἡ ἀντίθεσις τοῦ Καποδιστρίου, πρὸς τὴν δημοκρατία ὑπῆρξε σαφεστάτη: «Ὁ Καποδίστριας δὲν ἐννοοῦσε πῶς ἦταν δυνατὸν νά ἀνεχθῆ βουλὴν, ἢ ὁποία θὰ εἶχε τὸ δι-

καίωμα νά ανατρέψη πρόεδρον ἄξιον τῶν περιστάσεων, ἀλλά μὴ ἀπολαμβάνοντα τῆς εὐνοίας της» (Α. Κόκκινος: Ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος» ἔκδ. «Μέλισσα» τόμος 1ος σελ. 260) καὶ ἄλλος ἱστορικὸς παρατηρεῖ ὅτι: «Πράγματι ὁ Καποδίστριας πίστευε ὅτι δὲν ἔπρεπε νά ὑπάρξουν ἀντιπροσωπευτικὰ σώματα τοῦ λαοῦ, μέχρις ὅτου ὁ τελευταῖος χειραφετηθῆ καὶ ἀνασυγκροτηθῆ. Τὶς ἀπόψεις τοῦ ἐπιβεβαίωσε μὲ τὴν πρώτη του πολιτικὴ πράξη, πού ἦταν ἡ διάλυση τῆς βουλῆς. Τὴν θέση αὐτῆς πῆρε ἓνα συμβουλευτικὸ σῶμα στὸ ὅποιο ἔδωσε τ' ὄνομα Πανελλήνιο. Τοῦτο τὸ ἀποτελοῦσαν 27 μέλη, τὰ ὅποια διορίζονταν ἀπὸ τὸν Κυβερνήτη, τὸ ἴδιο συνέβινε καὶ μὲ τοὺς ὑπουργοίς... Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ Καποδίστριας συγκέντρωσε ὅλες τὶς ἐξουσίες στὰ χέρια του... (Β. Κυριακίδης: «Ἑλλάς» τόμος Ζ, σελ. 658).

Ὅταν ἦλθε ὁ μέγας ἐκεῖνος Ἕλληνας τὴν πατρίδα οἱ δημοκράται ἐνόμιζαν ὅτι θὰ τὸν ἤλεγχαν καὶ θὰ τὸν ἐβίβαν μέσα στὸ κοινοβουλευτικὸ παίγνιδι.

Οἱ βουλευταὶ ἐπερίμεναν νά παρουσιασθῆ ὁ Καποδίστριας, στὴ βουλὴ καὶ νά δώσῃ ἐνώπιον αὐτῆς τὸν συνταγματικὸν ὄρκον. Συντάγματα, βουλαὶ κ.τ.λ. ὅλα αὐτὰ ὁ Καποδίστριας τὰ ἔσβησε μονοκοנדυλιά. Οὔτε νά ἐμφανισθῆ στὴ βουλὴ κατεδέχθη. Εἰδοποίησε τοὺς βουλευτάς νά στείλουν τριμελῆ ἀντιπροσωπεῖα διὰ νά συνεννοηθῆ μαζί του. Πράγματι ὤρίσθη μία ἐπιτροπὴ, ἡ ὅποια τὸν ἐπεσκέφθη καὶ στὴν ὅποια ὁ Καποδίστριας ἐδήλωσε καθαρῶς, ὅτι ὄχι μόνον δὲν ὀρκίζεται εἰς τὸ σύνταγμα, ἀλλὰ αὐτὸ ἐπιβάλλεται νά καταργηθῆ. Ἐξήτησε νά ὀργανωθῆ ἰσχυρὰ κυβέρνησις, πού θὰ συγκεντρώσῃ ὅλας τὰς ἐξουσίας. Νά κλείσῃ τελείως ἡ βουλὴ καὶ νά ἀντικατασταθῆ ἀπὸ ἓνα γνωμοδοτικὸ συμβούλιο ἐξ ἐπιλέκτων προσώπων. Εὐθέως τοὺς ἀνήγγειλε ὅτι, ἂν δὲν ἀποδεχθῶν τοὺς ὄρους τοὺς θὰ ἀναχωρήσῃ ἐξ Ἑλλάδος. Τελικῶς οἱ βουλευταὶ ὑπέκυψαν, διότι ἦσαν ἀνίκανοι νά σώσουν τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὸ ἤξεραν. Ἴδου μιὰ σύντομος πε-

ριγραφή τῶν γεγονότων ἀπὸ τὸν Ἀκαδημαϊκὸ Δ. Κόκκινο (ἐνθ. ἀνωτ.).

Ἡ βουλή, μετὰ τὰς πρώτας ἐπαφάς τοῦ Καποδίστρια, τὸν ἐκάλεσε νὰ δώσῃ τὸν ψηφισμένον ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῆς Τροιζῆνος ὄρκον τοῦ Κυβερνήτου ἐνώπιον αὐτῆς καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν κυβέρνησιν. Ἐκεῖνος ἀντὶ τούτου ἐζήτησε νὰ ὀρισθῇ ὑπὸ τῆς βουλῆς τριμελὴς ἐπιτροπή, ἡ ὁποία νὰ συνεργασθῇ μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ἀπεστάλησαν ἀμέσως ὁ πρόεδρος τῆς βουλῆς Ρενιέρης καὶ οἱ βουλευταὶ Ἰ. Αἰνιάν, Ἐμμανουήλ Σπυρίδωνος καὶ Νικ. Σπηλιᾶδης.

Εἰς τούτους εἶπεν ὁ Καποδίστριας, κατὰ τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Σπηλιᾶδου:

«Δὲν εἶναι δυνατὸν, ἄδερφοί, νὰ ὀρκισθῶ τὸν ὄρκον τοῦ συντάγματος, διότι δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ὑποσχεθῶ νὰ φυλάξω ὅ,τι δὲν ἔχετε καὶ δὲν με παραδίδετε. Πλὴν σᾶς ὑπόσχομαι νὰ προσπιθίσω διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος ὅσον δύναμαι. Ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κρίνω ἀνυγκαῖον νὰ ὀργανωθῇ κατὰ τὸ παρὸν ἄλλο εἶδος προσωρινῆς κυβερνήσεως, νὰ ἐνεργήσῃ δραστηρίως τὰ δοκουντα ὠφέλιμα. Ἐπιθυμῶ δὲ νὰ ὀργανωθῇ διὰ συνεργίας τῆς Βουλῆς. Ἐὰν δὲ αὕτη ἀνανεύσῃ, ἐλπίζω νὰ ὀργανωθῇ διὰ τοῦ Ἔθνους. Ἐὰν ὅμως δὲν γίνῃ οὔτε τοῦτο, χρεωστῶ νὰ σᾶς εἶπω τὴν ἀπόφασίν μου μεθ' ὅλης τῆς παρρησίας. Καὶ ἡ ἀπόφασίς μου εἶναι αὕτη. Ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς περιηγητῆς, καὶ θυσιάζω τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτῆς, ἀλλ' ὄχι ποτὲ καὶ τὴν ὑπόληψίν μου. Ὅθεν, ἂν δὲν θελήσετε νὰ με ἀκούσετε, θὰ ἐπιβῶ πάλιν εἰς τὸ πλοῖον, ἐφ' οὗ ἤλθον, καὶ θὰ ἀναχωρήσω».

Ἐδήλωσε σαφέστερον ὅτι ὁ Κυβερνήτης ἔπρεπε νὰ συγκεντρώσῃ ὅλας τὰς ἐξουσίας καὶ ὅτι ἦτο ἀρκετὴ ἡ λειτουργία ἐνὸς γνωμοδοτικοῦ καὶ ὄχι νομοθετικοῦ σώματος. Ὁ Καποδίστριας ἤθελε τὴν κατάργησιν τοῦ συντάγματος τῆς Τροιζῆνος, καὶ συγκεκριμένως τὴν ἀντι-

κατάστασιν τῆς βουλῆς ὑπὸ μικροῦ γνωμοδοτικοῦ συμβουλίου. Τὸ αἴτημα ἦτο βαρὺ διὰ τοὺς ἀκούοντάς. Μετὰ τὴν κατηγορηματικὴν ἐκείνη δῆλωσιν, εἰς τὴν ὁποία ὠμιλοῦσε περὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ νὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως ἂν δὲν ἐδέχοντο τὰς προτάσεις τοῦ, ὁ Καποδίστριας ἐξήτησε τὴν γνώμην τοῦ προέδρου Ρενιέρη. Ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἀμνηστῶν εἶπε τὴν συνήθη εἰς τὴν βουλὴν φράσιν τῆς ἀναβολῆς:

— Νὰ μείνῃ τὸ πρᾶγμα εἰς σκέψιν τῆς βουλῆς.

Ἄλλ' ὁ Αἰνιᾶν καὶ ὁ Σπυρίδωνος ἀπήντησαν ὅτι τὰ προτεινόμενα ἦσαν ἀντίθετα πρὸς τὸν νόμον, τὸν ὁποῖον οὐδεὶς δύναται νὰ μεταβάλῃ, καὶ ὅτι διὰ τὴν περιφρούρησιν τοῦ νόμου εἶχαν σταλῆ εἰς τὴν βουλὴν. Ἐπενέβη τότε ὁ Σηλιάδης κατὰ ζωηρὸν τρόπον καὶ εἶπε:

— Ὁ λαὸς δὲν θὰ μᾶς ἐρωτήσῃ ἂν ἐφνύλαξαιμεν τὸν νόμον, ἀλλ' ἂν ἐσώσωμεν τὴν πατρίδα. Ταύτης μὴ ὑπαρχούσης οὔτε νόμος ὑπάρχει. Ὁ δὲ ὑπέρτατος τῶν νόμων εἶναι ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος.

Οἱ βουλευταὶ συνεξήτησαν μυστικῶς τὰς προτάσεις τοῦ Καποδιστρίου στὴ βουλὴ καὶ τὰς ἐδέχθησαν. Ὁ Κυβερνήτης ὠρκίσθη στὴν Ἐκκλησίᾳ, εἰς μιᾶ σεμνῇ τελετῇ. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι τὸν ὄρκο — τὸ περιεχόμενον τοῦ ὁποίου συνέταξε ὁ ἴδιος — διεκήρυσσε, ὅτι δὲν ἦτο ἀνεύθυνος (ὅπως ὠρίζε τὸ καταργηθὲν σύνταγμα τῆς Τροιζιῆνος) ἀλλὰ ὑπεύθυνος ἔναντι τοῦ ἔθνους. Ἡ δημοκρατικὴ ἀρχὴ τοῦ ἀνευθίνου κατελύθη μαζὶ μὲ τὴν δημοκρατία. Τὸ πρῶτον λοιπὸν σωστό, πού ἔκανε ὁ Καποδίστριας ἦτο νὰ κλείσῃ τὴν βουλὴ καὶ νὰ ἀπολύσῃ τοὺς διαφόρους κηφῆνας, πού προσεποιοῦντο τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, μὲ τὸ ἀζημίωτο, ὅπως πάντοτε φυσικῶς.

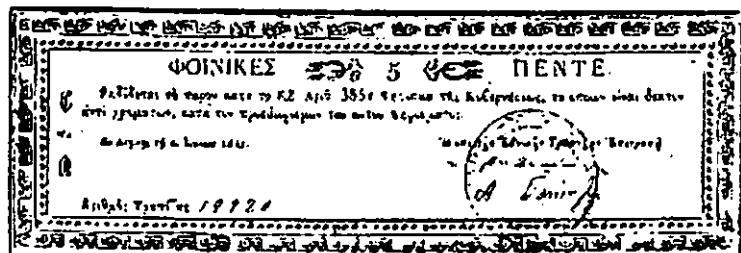
Ἐντὸς ἐλαχίστου χρόνου ὁ Καποδίστριας ἐπαρουσίωσε πρωτοφανὲς ἔργον.

Ἰδρυσεν τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων καὶ ἐδημοσίευσεν κανο-

νισμόν στρατολογίας. Συγχρόνως ἐρρύθμισε δι' ειδικῆς ὑπηρεσίας. τὴν ὁποίαν ἐγκατέστησε στὸν Πόρον. τὴν μισθοτροφοδοσίαν τοῦ Στρατοῦ καὶ μετέτρεψε τὰς ομάδας τῶν ἀτάκτων ἐνόπλων εἰς τακτικὸ στρατὸ μὲ ὀργάνωσι. τάξι καὶ πειθαρχίαν.

Στὴν ἀνύπαρκτον πολιτεία ἔδωσε ὑπόστασι μὲ τὴν συστηματικὴν ὀργάνωσιν καὶ ἄμεσον λειτουργία τοῦ κράτους. εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς δημοσίας δραστηριότητος π.χ. ἔκανε ἀποκέντρωσι (διήρесе τὴν Πελοπόννησο εἰς ἐννέα τμήματα. τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου εἰς ἕξ κ.τ.λ.) καὶ ἐτοποθέτησε τοὺς Ἐπιτρόπους τῆς Κυβερνήσεως. Ἐκοψεν ἐθνικὸν νόμισμα. Ἰδρυσε τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐξεπόνησε τὸν κανονισμόν τῶν ταχυδρομείων. τῶν ὁποίων ἀρχικῶς ἐλειτούργησαν ἑνδεκα γραφεῖα καὶ μιὰ κεντρικὴ διεύθυνσις, στὸ Ναύπλιο. Ἐκτίσε τὸ ὀρφανοτροφεῖο στὴν Λίγνα, πού μέχρι χθὲς ἀκόμη ἐχρησιμοποιοῦν ὡς φυλακὴ. Ἰδρυσε τὴν περίφημη Γεωργικὴ Σχολὴ Τίρυνθος. Ἐπραγματοποίησε ἀπογραφὴ ὄλων τῶν κατοίκων. τῶν Ἐκκλησιῶν. τῶν μοναστηριῶν κ.τ.λ. Ἐκτίσε σχολεῖα εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας. βιβλιοθήκας. ἐκκλησιαστικὸ φροντιστήριον καὶ μουσεῖον φυσικῶν ἐπιστημῶν. Ἐδημιούργησε Ἑλληνικὸ καὶ Γαλλικὸ τυπογραφεῖον στὴν Λίγνα καὶ λιθογραφεῖον. Ὄργάνωσε τὴν ἀπονομὴν δικαιοσύνης καὶ ἐδημοσίευσε τὸν κανονισμὸ τῶν δικαστηρίων. Ἰδρυσε ναυπηγεῖα στὸ Ναύπλιο καὶ στὸν Πόρον. ἐνῶ στή Σύρον ἔθεσε εἰς λειτουργίαν ἀσφαλιστικὴ ἐταιρεία. Ἐδημοσίευσε τὸν κανονισμόν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Στὴν Τράπεζα πού ἔκανε («Χρηματιστικὴ Τράπεζα») κατέβαλε ἐκ τῆς περιουσίας του 25.000 τάλληρα. Ἐσχέδιασε καὶ κατεσκεύασε δρόμους π.χ. ὁδὸς Μεθώνης - Πύλου κ.τ.λ.

Ὁ πᾶμπλουτος Καποδίστριας κατέστη πᾶμπτωχος. διότι ἐχρηματοδοτεῖ ὁ ἴδιος τὴν συγκρότησι τοῦ κράτους. Διὰ νὰ ἀγοράσωμεν π.χ. σῖτον ἀπὸ τὴν Μάλτα ὑπεθήκευσε τὰ κτήματά του στὴν Κέρκυρα. Τέλος ἄς ση-

Χαρτονόμισμα τῶν πέντε φοινίκων, πού ἐκυκλοφόρησε ἐπὶ Καποδιστρίου.

μειώσωμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος εἰσήγαγε στὴν Ἑλλάδα τὴν καλλιέργεια τῆς πατάτας.

Κι' ὄλο αὐτὸ τὸ τεράστιο δημιουργικὸ ἔργο τὸ προερχόρει. ἐνῶ ὁ Ἱμπραήμ Πασᾶς εὐρίσκετο στὴ Μεσσηνία καὶ ἠπειλεῖ τὴν ἔθνικὴ ἀνεξαρτησία τῶν Ἑλλήνων, μὲ συνεχεῖς ἐπιθέσεις.

Χειρότεροι ὅμως κι' ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἦσαν οἱ δημοκράται, οἱ ὁποῖοι ἐνδιεφέροντο, διὰ δικαιώματα, ἐλευθερίας κι' ἐκλογὰς καὶ οἱ ὁποῖοι ἀντὶ νὰ πολεμοῦν τοὺς Τούρκους ἐπολέμουν τὸν Καποδίστρια. Ἔβλεπαν μὲ μίσος τὸ ἔργο του. Διότι δι' αὐτοῦ ὁ Κυβερνήτης ἐκέρδιζε τὸν λαό. Οἱ δημοκράται πολιτικοὶ παρέσυραν μερικοὺς «παλληκαράδες» εἰς στάσεις κατὰ τοῦ Καποδιστρίου. Φυσικὰ ὁ Κυβερνήτης εἶχε τὴν δύναμι καὶ ἐπέβαλε τὴν τάξι. Καὶ τότε οἱ ἐπαναστάται κατέφευγαν γιὰ προστασία στοὺς Τούρκους, π.χ. ὁ Τσάμης Καρατάσος, πού ἐστασίασε στὴν Ἄμφισσα ἐσώθη πηγαίνων στοὺς Τούρκους.

Πίσω ἀπὸ τοὺς δημοκράτας ἐκρύπτοντο οἱ κεφαλαιοκράται τῆς ἐποχῆς, οἱ περιβόητοι «Κοτζαμπάσηδες», καθῶς καὶ ξένοι δυνάμεις.

Ὁ Καποδίστριας ἐγνώριζε καλῶς τοὺς «Κοτζαμπάσηδες» καὶ τοὺς ἐμάχετο μὲ κάθε τρόπο. Συχνῶς τοὺς κατήγγειλε στὸν λαό. Εἰς ἓναν λόγον του, πού παραθέτει ὁ Κανέλλος Δεληγιάννης («Ἀπομνημονεύματα ἀγωνιστῶν 1821» ἐκδ. «Κοσμοδόκη», τόμος 18, σελ. 194) εἶπε:

Ἄκουσας τοὺς ἀναστεναγμοὺς σας καὶ τὰς γοερὰς φωνὰς σας ἀνεχώρησα ἀπὸ τὰ ἄκρα τῆς γῆς καὶ διελθὼν ὅλην τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν πεφωτισμένην Εὐρώπην διὰ νὰ ἐξασφαλίσω τὰς ἐλευθερίας σας, ἐσύναξα καὶ πολλὰ χρηματικὰ βοηθήματα διὰ νὰ ἀνορθώσω τὰ εἰρήπια τῶν οἰκῶν σας, νὰ ζωογονήσω τὴν γεωργίαν σας καὶ τὴν βιομηχανίαν σας, νὰ κάμω σχολεῖα διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων σας, νὰ κάμω ὀρφανοτροφεῖα διὰ τὰ τέκνα τῶν ὑπὲρ Πατρίδος πεσόντων καὶ ὅσα ἄλλα

εὐεργετήματα δυνηθῶ. Ἦλθον ἐδῶ καὶ εὗρον τὴν μὲν Ρούμελην καταστρεμμένην καὶ προσκυνημένην εἰς τοὺς Τούρκους, τὴν δὲ Πελλοπόννησον λεηλατουμένην καὶ κατηφανισμένην ἀπὸ τὸν τρομερὸν Αἰγύπτιον ἔχθρον. Ἐκατόρθωσα διὰ μυρίων τρόπων καὶ ἤφερα ὄλους τοὺς στόλους τῶν τριῶν Συμμάχων Δυνάμεων καὶ κατέστρεψαν ὄλον τὸν Τουρκοαιγυπτιακὸν στόλον εἰς τὸ Νεόκαστρον ἔπειτα ἤφερα τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα καὶ ἐξωστρίκισαν τὸν Ἱμπραὴμ πασιᾶν καὶ ἐκαθήρισα ὄλην τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τὴν τουρκικὴν τυραννίαν διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ σᾶς δώσω νόμους ἐλεύθερους καὶ κυβερνήσιν πατρικὴν. Ἀλλὰ τί νὰ σᾶς εἶπω: Οἱ χειρότεροι καὶ ἀπανθρωπότεροι τύραννοι σας καὶ σκληρότεροι καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους μοῦ ἔχουν τὰς χεῖρας δεμένας καὶ δὲν μὲ ἀφήνουν νὰ σᾶς ἐλευθερώσω. Τὰ θέλουν ὅλα διὰ τὸν ἑαυτὸν τους οἱ Τουρκοκοτσιαμπάσηδες, οἱ τουρκολάτρες, διὰ νὰ σᾶς ἔχουν αὐτοὶ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τους. Ἐγὼ ἀπεφάσισα νὰ κάμω μιὰν Συνέλευσιν ἀπὸ τὸν λαόν, ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τοῦ λαοῦ, διὰ νὰ ἀκοῦσω τὰ παράπονά τους, νὰ μάθω τὰς ἀνάγκας τους, τὰ δίκαιά τους, νὰ φροντίσω νὰ τὰ θεραπεύσω, ἀλλ' οἱ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς Τούρκους Κοτσιαμπασήδες θέλουν καὶ ἐνεργοῦν νὰ γίνουν αὐτοὶ πάλιν πληρεξούσιοι, νὰ τοὺς βάλουν ἔτι βυρύτερο ζυγόν. Γνωρίζετε, τέκνα μου, ὅτι ἐγὼ εἶμαι γέρον ἀνύπανδρος καὶ ἐξοδεῖν ἕνα γρόσι τὴν ἡμέρα διὰ τροφήν μου καὶ κανένα συμφέρον δὲν ἔχω νὰ σᾶς τυραννήσω. Ἀλλὰ ἂν δὲν μὲ ἀφήσουν νὰ σᾶς δώσω τὰς ἐλευθερίας σας, ἀναχωρῶ καὶ ἀπέρχομαι εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ ἡσυχάζω.

Οἱ Κοτζαμπάσηδες, ὅπως παντοῦ καὶ πάντοτε, σάν κεφαλαιοκράται πού ἦσαν ἠθέλαν δημοκρατία, διὸ, νὰ χρηματοδοτοῦν καὶ νὰ ἐλέγχουν τοὺς πολιτικούς. Τὸ ἴδιο καὶ

αί ξέναι δυνάμεις. Αὐταί αἱ τελευταῖαι εἶχαν κι' ἄλλους ἐπὶ πλέον λόγους νά ἐπιδιώκουν τὴν ἀνατροπὴ τοῦ Κυβερνήτου.

Αἱ ἀντιλήψεις περὶ ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Καποδιστριαίου ἀνησυχοῦν τὰς μεγάλας ξένας δυνάμεις, ποὺ συνωμότουν κατὰ τοῦ Κυβερνήτου. Ματαιίως ὁμως. Ὁ Καποδιστριαίς ἦτο ἀνυποχώρητος στὰς ἐπιδιώξεις του. Ἦτο ἀκλόνητος ἀποφασισμένος νά ὀργανώσῃ ἀληθὲς κράτος. Ἐπίστευε πολὺ, ὅπως εἶπαμε στὴν ἔννοια τοῦ κράτους καὶ ἐθεώρει, ὅτι ἡ ὑπαρξίς ἐνὸς ἰσχυροῦ κράτους ἀπετέλει προϋπόθεσι τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων.

Ἔτσι δὲν ἔμενε στοὺς ξένους καὶ στὴν ἐγγύριον πλουτοδημοκρατία ἄλλη λύσις, παρὰ ἡ δολοφονία. Ὁ Ζωγράφος (καθὼς διηγεῖται ὁ Σπηλιάδης) τὸ εἶπε εὐθέως στὸν Λόντον: «Ἔνα πιστόλι θὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον τοῦτον» (Δ. Κόκκινος: Ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος» ἔκδ. «Μέλισσα» 1ος τόμος, σελ. 340).

Ἡ σκηνὴ τῆς δολοφονίας τοῦ Ἐθνικοῦ Κυβερνήτου εἶναι τραγικὴ. Μπροστὰ στὸ θάνατο δὲν ἐφοβήθη. Ἄν καὶ ἀντελήφθη, ὅτι οἱ Μαυρομιχαλαῖοι θὰ τὸν φονεύσουν δὲν ὑπεχώρησε. Δι' αὐτὸ τότε ὁ λαὸς ἔλεγε «τὸ φιλότιμο ἔφαγε τὸν Καποδιστριαίς»!

Τὸ πρωῖ τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1831 ὁ Καποδιστριαίς πηγαίνει στὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Βαδίζει στὰ δρομάκια τοῦ Ναυπλίου. Τὸν συνοδεύει εἰς μονόχειρ σωματοφύλαξ, ὁ Κρητικὸς Κοκόνης. Συναντᾷ τὸν Κ. Μαυρομιχάλη καὶ τὸν Γ. Μαυρομιχάλη, οἱ ὅποιοι τὸν χαιρετοῦν, τὸν προσπερνοῦν καὶ παίρνουν θέσι δεξιά καὶ ἀριστερά στὴ στενὴ θύρα τοῦ Ναοῦ. Πλησίον τῶν ἴσταται ὁ ἀστυνομικὸς Καραγιάννης, ὁ ὅποιος ἦτο μνημένος στὴν συνωμοσία.

Ὁ Καποδιστριαίς εἶναι βέβαιον, ὅτι ἀντελήφθη τὶ τὸν περιμένει. Τοὺς ἔρριξε μιά ματιὰ, ἐτράβηξε καπνὸν στὴν μύτη του, γυρίζει τὸ κεφάλι πρὸς τὰ πίσω καὶ προχωρεῖ

ἐμπρός. Ὁ Ν. Κασομούλης περιγράφει: «ιδὼν τὸν Κωνσταντήνμπεη ὡσάν νά προεῖδεν, ὅτι κάτι ἔμελλε νά πάθῃ σταματήσας ὀλίγον νά ἀναπνεύσῃ ταμπάκον καὶ στρέψῃ τὴν κεφαλὴν του ὀπισθεν βαδίζων ἐμπρός...» («Ἀπομνημονεύματα» 3ος τόμος, σελ. 347).

Ὁ Καραγιάννης πυροβολεῖ. Ἄστοχεῖ. Ὁ Κ. Μαυρομιχάλης ὁμως πλήττει μὲ τὴν σφαῖρα του τὸν Καποδίστρια στὴν κεφαλὴν. Αὐτὸς πίπτει. Κι ὅπως ἐπιπτε ρίχεται ἐπάνω του ὁ Γ. Μαυρομιχάλης καὶ τὸν μαχαιρώνει πολλάς φορές... Δύο πάνοπλοι δημοκράται ἐδολοφόνησαν ἕναν ἄοπλον. Τί γενναιότης! Καὶ τί γενναιότης. ὅταν μετὰ τὴν δολοφονία τὸ ἔβαλαν στὰ πόδια ἐκλιπαροῦντες τὸ ἔλεος τῶν διωκτῶν τους. Πράγματι ὁ Κωνσταντῖνος Μαυρομιχάλης καταδιωκόμενος ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ ἀπὸ τοὺς στρατιώτας συνελήφθη. ἤρχισαν νά τὸν κτυποῦν κι ἐκεῖνος ἐζήτηε ἔλεος: «ἐζήτησε ἔλεος πολλάκις ἀγωνιῶν μὲ τοὺς λόγους ὅτι «δὲν πταίω ἐγώ, στρατιῶται, ἀλλοι μὲ ἔβαλαν» (Ν. Κασομούλης: «Ἀπομνημονεύματα» 3ος τόμος, σελ. 439). Ἔτσι ἐξελιπάρει, μέχρι ὅτου ὁ ὀπλαρχηγὸς Φωτομάρας, ἀπὸ τὸ παράθυρό του τὸν ἐπυροβόλησε καὶ τὸν ἐσκοτώσε. Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ λαοῦ δὲν ἐξετονώθη. Διεμέλισαν τὸν νεκρὸ καὶ εἰς φρικτὴ κατὰστασι τὸν ἐπέταξαν στὴ θάλασσα, ὅπου περιεφέρετο ἐπὶ ἡμερας, ὥσπου τὸν ἔδεσαν εἰς μιὰ πέτρα καὶ ἐβυθίσθη.

Ὁ Γεώργιος Μαυρομιχάλης ἐστάθη τυχερώτερος. Ἐφυγε κι ἔτρεξε στὴ Γαλλικὴ πρεσβεΐα: «ζητῶν τὴν γαλλικὴν ὑπεράσπισιν ἔκραξεν ὅτι «ἐφονεύσαμε τὸν τύραννον, καὶ φιλῶν τὴν πιστόλαν καὶ ἀφιερῶνων αὐτὴν καὶ ἑαυτὸν εἰς τὴν τιμὴν τῆς Γαλλίας»! (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 441).

Ὁ ἐχθρὸς τοῦ Καποδιστρίου Κανέλλος Δεληγιάννης («Ἀπομνημονεύματα ἀγωνιστῶν 1821» ἐκδ. «Κοσμοδάκη» τόμος 18, σελ. 224) γράφει τὰ ἐξῆς ἀποκαλυπτικά:

«Ὁ δὲ Γεωργιάκης κατέφυγεν εἰς τοὺς ἀντιπρέσβεις Δόνκινς καὶ Ρουάν, ἐξαιτούμενος νά τὸν μεταβιβάσουν

εἰς ἓν πλοῖον Ἀγγλικὸν ἢ Γαλλικὸν διὰ νὰ σωθῆ, ἀλλ' αἰτοί (ἐνῶ πάντοτε καὶ πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἔλεγον, κάμετε ἓνα τι καὶ ἡμεῖς σᾶς ὑπερασπιζόμεθα) ἀπήντησαν τότε, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ σέ δώσωμεν οὐδεμίαν συνδρομήν.»

Οἱ ξενοκίνητοι δολοφόνοι ἐγκατελείφθησαν ἀπὸ τοὺς ὑποκινητάς των. Ἐξαλλος ὁ λαὸς τοῦ Ναυπλίου συνεκentrώθη γύρω ἀπὸ τὴν Γαλλικὴ πρεσβεία καὶ πρὸ τῆς ἀπειλῆς νὰ τὴν καταλάβῃ οἱ Γάλλοι παρέδωσαν τὸν δολοφόνο στοὺς στρατιώτας. Τὸ δικαστήριον στὸ ὁποῖον ὠδηγήθη τὸν ἐδίκασε, διὰ τὸ ἔγκλημά του καὶ τὸν κατεδίκασε εἰς θάνατον. Γιὰ δικηγόρο του εἶχε τὸν Ἐδουάρδο Μάσον, ὁ ὁποῖος ὑπέβαλε ἐνστασι ἀναρμοδιότητος τοῦ δικαστηρίου, ποὺ φυσικὰ ἀπερρίφθη. Στὴ συνέχεια προσέβαλε τὴν πρωτόδικον καταδικαστικὴ ἀπόφασιν στὸ Ἀναθεωρητικόν, τὸ ὁποῖον ὅμως τὴν ἐπεκύρωσε κι' ἔτσι ὁ δολοφόνος τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους ἐξετελέσθη.

Ὁ ἀπτινομικὸς Κυραγιάννης κατεδικάσθη ἐπίσης εἰς θάνατον. Τοῦ ἔδωσαν ἐξάμηνον ἀναβολὴ τῆς ἐκτελέσεως, διότι ὑπεσχέθη νὰ προβῆ εἰς ἀποκαλύψεις. Μὲτ' ὀλίγον τὸν ἄφησαν ἐλεῖθερο.

Τὸν ἐβραῖο Μάσον θά τὸν συναντήσωμεν πάλιν ὡς Εἰσαγγελέα (!) αἰτῆν τὴν φορὰν στὴν δίκη τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ ὁποῖου ἐζήτησε τὴν θανατικὴν καταδίκην...

Καὶ τώρα ἕς ἴδωμεν τὰς ἀντιδράσεις τοῦ λαοῦ. Ὁ ἀκαδημαϊκὸς Δ. Κόκκινος γράφει στὴν «Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος» (ἐκδ. «Μέλισσα» 1ος τόμος, σελ. 482): «ὁ δὲ πολὺς λαὸς ἠσθάνθη πραγματικὴν ὀδύνην διὰ τὸ φοβερὸν γεγονός. Τὸ Ναύπλιον ἐκλαιγε πράγματι τὸν μεγάλον Πατέρα τοῦ ἔθνους. Γυναῖκες τοῦ λαοῦ ἄφηναν κατάρας κατὰ τῶν φονέων καὶ ἄλλαι ἔκαναν σὰν νὰ εἶχαν ἀλλοφρονήσει». Ὅταν μάλιστα ἐξετέθη ἡ σορὸς τοῦ κυβερνήτου διὰ δημόσιον προσκύνημα ἐφάνη ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν «τύραννον». Ὁ Δ. Κόκκινος ἀναφέρει ὅτι: «πλῆ-

θος λαοῦ ἀνήρχοντο καὶ κατήρχοντο καθ' ἡμέραν τὴν κλίμακα τοῦ παλ.ατιοῦ καὶ δὲν ἦσαν ὀλίγοι οἱ καταλαμβανόμενοι ὑπὸ λυγμῶν. Τότε κατεφάνη πόσον βαθεῖα ἦτο ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ πολλοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννη Καποδίστριαν (ἐνθ. ἀνωτ. 430).

Ἡ σφραγὶς τῆς Τραπεζῆς ποὺ ἱδρύσῃ ὁ Καποδίστριας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Κ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ: «Άπομνημονεύματα αγωνιστών 1821»
- 2) Γ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ: «Αὐτοβιογραφία»
- 3) Ν. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ: «Άπομνημονεύματα»
- 4) Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ : «Ίστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος»
- 5) Β. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ: «Ἑλλάς»
- 6) Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ: «Ἐπίτομος ἱστορία»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΙΣ:
«ΝΕΑ ΘΕΣΙΣ»
ΕΛΛΗΝΟΚΕΝΤΡΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Ίπποκράτους 65 • 106 80 • ΑΘΗΝΑΙ
Τηλ.: 3634932, Τηλεομοιότυπον: 3617592